

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ФОНД «КРОК ЗА КРОКОМ»

UKRAINIAN STEP BY STEP FOUNDATION

9, Pushkinska str., Kiev, 01034 Ukraine

Tel. +380 44 531 91 27 Fax +380 44 235 11 36

E-mail: admin@ussf.kiev.ua www.ussf.kiev.ua

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ФОНД «КРОК ЗА КРОКОМ»

РІЧНИЙ ЗВІТ 2015

Ми висловлюємо щире подяку всім партнерам та донорам, які співпрацювали та підтримували Всеукраїнський фонд «Крок за кроком» в Україні та за кордоном

*Затверджено Правлінням Всеукраїнського фонду «Крок за кроком»
12 лютого 2016 року*

ЗМІСТ

Інформація про організацію

Опис основних програм та проектів у 2015 році

I. Програма Всебічного розвитку дитини «Крок за кроком»

1. Проект «Поширення досвіду Центрів для батьків у ромських громадах»

II. Програма «Інклюзивна освіта»

1. Проект «Інклюзивна освіта: крок за кроком»
2. Проект «Розвиваємо інклюзивну школу разом: партнерство між інклюзивними та спеціальними навчальними закладами»
3. Проект «Розвиток інклюзивної освіти шляхом використання Індексу інклюзії в Україні, Азербайджані, Таджикистані та Монголії»

III. Програма «Школа як осередок розвитку громади»

1. Проект «Розвиток громадсько-активних шкіл в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади»
2. Проект «Міжнародні стандарти якості діяльності громадсько-активної школи: поширення передового досвіду у сфері розвитку ГАШ на міжнародному рівні»

IV. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком» у 2015 році

Проект «Загальна підтримка Всеукраїнського фонду «Крок за кроком»

Члени правління ВФ «Крок за кроком»

Наглядова Рада ВФ «Крок за кроком»

Співробітники ВФ «Крок за кроком»

Партнери ВФ «Крок за кроком» у 2015 році

Наші донори в 2015 році

V. Додатки

Додаток 1. Фінансовий звіт

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ

Всеукраїнський фонд «Крок за кроком» - всеукраїнська благодійна організація, заснована Міжнародним фондом «Відродження» (м. Київ, Україна) та Міжнародним центром розвитку дитини (м. Вашингтон, США) 15 червня 1999 р.

Створення Всеукраїнського фонду «Крок за кроком» у 1999 році стало логічним продовженням діяльності Програми Всебічного розвитку дитини «Крок за кроком» Міжнародного фонду «Відродження», яка діяла в Україні з 1994 року по 1999 рік за підтримки Інституту Відкритого Суспільства (м. Нью-Йорк) та Міжнародного центру розвитку дитини (м. Вашингтон). Метою програми було впровадження демократичних практик у систему дошкільної освіти. У 1996 році програма поширила свою діяльність на початкову ланку освіти завдяки бажанню батьків дітей, які були залучені до програми, а також позитивним результатам оцінки (Міністерство освіти України, Інститут психології АПН України, Бостонський центр розвитку освіти). У 1996 році програма поширила також свої види діяльності на залучення дітей з особливими потребами та дітей національних меншин до загальноосвітніх закладів.

З 1999 року ВФ «Крок за кроком» є національним членом Міжнародної асоціації «Крок за кроком».

У 2003 році ВФ «Крок за кроком» отримав ліцензію Міністерства освіти і науки України на проведення курсів підвищення кваліфікації в галузі інноваційної освіти для вихователів і керівників дошкільних навчальних закладів, вчителів і керівників загальноосвітніх навчальних закладів, а також викладачів вищих педагогічних навчальних закладів.

Місія Всеукраїнського фонду «Крок за кроком» – сприяти втіленню освітніх реформ із реалізації *особистісно-орієнтованої, інклюзивної освітньої моделі з активним залученням сімей і громад* шляхом проведення тренінгів для освітян, батьків, представників громадських організацій; ініціювання та реалізації проектів, спрямованих на забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх дітей, включаючи дітей з особливими потребами; залучення сімей і громади до освітнього та управлінського процесів.

У контексті виконання місії ВФ «Крок за кроком» ініціює та *реалізує проекти у партнерстві* з іншими українськими та міжнародними організаціями в рамках наступних програм:

- Програма «Крок за кроком» для дітей віком від народження до 10 років
- Програма «Інклюзивна освіта»
- Програма «Школа як осередок розвитку громади»

Веб-сайти Фонду:

www.ussf.kiev.ua

www.gash.ussf.kiev.ua

www.roma.ussf.kiev.ua

www.inclusivedatabase.com.ua

ОПИС ПРОГРАМ І ПРОЕКТІВ У 2015 РОЦІ

I. ПРОГРАМА ВСЕБІЧНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ «КРОК ЗА КРОКОМ»

Мета програми – впровадження цінностей та принципів демократії в навчальний процес дітей віком від народження до 12 років. Дана мета реалізується через забезпечення

високопрофесійних тренінгів для різних категорій освітян: вихователів, вчителів початкових класів і середньої ланки освіти, керівників навчальних закладів, викладачів вищих педагогічних навчальних закладів, батьків і представників недержавних організацій, а також забезпечення подальших консультацій силами наставників.

ПРОЕКТИ В 2015 РОЦІ

Проект «Поширення досвіду Центрів для батьків у ромських громадах»

Тривалість: січень 2014 р. – листопад 2015 р.

Фінансова підтримка: Міжнародний фонд «Відродження».

Мета проекту: розвиток спроможностей ромських батьків дітей віком від народження до 6 років забезпечувати необхідну підтримку своїм дітям для успішного розвитку та подальшого навчання, а також бути активними захисниками прав своїх дітей, зокрема, права на дошкільну та початкову освіту.

Цільова аудиторія:

- батьки з ромських громад, які мають дітей віком від трьох до шести років;
- діти з ромських громад віком від трьох до шести років.

Бенефіціари:

- лідери ромських громад та особи, які виконуватимуть роль інструктора Центру;
- представники освітньої сфери: департаменти/управління/відділи освіти, педагоги дошкільних навчальних закладів і початкової ланки загальноосвітніх шкіл;
- представники вищих педагогічних навчальних закладів, включаючи систему підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів.

Проект реалізується у Закарпатській, Одеській, Волинській та Черкаській областях.

Діяльність:

- Організовано діяльність шести Центрів для батьків (три нових Центри для батьків в ромських громадах було створено в рамках існуючого проекту, а три інші Центри для батьків, було створено під час реалізації попереднього проекту «Центри підтримки батьків і дітей ромських громад Закарпаття» (2011 – 2012 рр.).
- Проведено тренінги двох типів на базі Центрів для батьків:
 - Тренінги для ромських батьків за програмами «Готуємось до школи» та «Впевнене батьківство»;
 - Тренінги з поширення досвіду проекту для інших ромських громадських організацій, які зацікавлені у створенні подібних Центрів на базі їхніх організацій, вчителів загальноосвітніх шкіл, вихователів дитячих садочків, що працюють із дітьми ромської національності у Одеській, Волинській, Закарпатській та Черкаській області.
- Інструкторами та координаторами Центрів для батьків було організовано також інші види діяльності на базі Центрів для батьків, такі як святкування Дня відкритих дверей, Нового року, Першотравня, Дня незалежності та інших свят, а також були організовані майстер-класи та виставки для батьків та дітей.
- Надано наставницьку підтримку шести Центрам для батьків:
 - з питань проведення тренінгів для інших ромських організацій
 - з питань, що виникають у процесі підготовки та проведення тренінгів для батьків за програмами «Впевнене батьківство» та «Готуємось до школи», співпраці із місцевою владою, загальноосвітніми закладами, тощо
- Виготовлено та розміщено на сайті проекту рекламно-просвітницький фільм, що складається із 2-х частин, і мета якого полягає у тому, щоб пригорнути

увагу до проблеми освіти ромських дітей та показати досвід Центрів для батьків, як один із шляхів вирішення цієї проблеми.

- Видано та розміщено на сайті проекту буклет та брошуру за результатами виконання проекту.

- Розроблено та розміщено на сайті 2 посібники для інструкторів по роботі з батьками за програмами «Впевнене батьківство» та «Готуємось до школи», метою яких є підготовка інструкторів по роботі із ромськими батьками. Посібник є корисним також для самопідготовки інструкторів.
- У рамках напрямку проекту «Вища школа», метою якого є підтримка майбутніх та досвідчених вчителів у їхній роботі в інклюзивному навчальному середовищі, розроблено навчальний курс «Освіта для соціальної справедливості» на основі матеріалів Міжнародної Асоціації «Крок за кроком», та впроваджено його у шести вищих пілотних навчальних педагогічних закладах у чотирьох областях України.
- Здійснюється розвиток Веб-сайту проекту. На сайті постійно публікуються новини проекту, анонси подій що відбулися, методичні матеріали для підтримки інструкторів Центрів. Кожний Центр має на сайті свою сторінку, на якій він публікує інформацію та новини пов'язані безпосередньо із діяльністю Центру.
- Було організовано випуск щомісячного вісника «Освіта ромських дітей». Метою вісника є інформування зацікавлених осіб про новини в області освіти ромських дітей в Україні та за кордоном. Вісник розміщено на сайті проекту та надсилано координаторам та інструкторам Центрів, учасникам заходів, загальноосвітнім школам, у яких навчаються ромські діти, обласним департаментам освіти та міським управлінням освіти Одеської, Закарпатської,

Черкаської та Волинської областей. Протягом 2015 року було випущено 12 випусків вісника.

Результати проекту:

- За період проекту у кожному із шести Центрів для батьків було організовано по дві групи батьків, кожна із яких займалась за однією із навчальних програм «Готуємось до школи» або «Впевнене батьківство». Усього було створено 12 груп батьків
- Було проведено 819 занять для ромських батьків у Центрах для батьків,
 - 398 – за програмою «Впевнене батьківство» (залучено 123 батьків)
 - 421 – за програмою «Готуємось до школи» (залучено 119 батьків)
- 242 ромських батьків дітей віком від 3-х до 6-ти років підвищили свої розуміння та навички у наданні підтримки своїм дітям, пройшовши навчання за програмами «Впевнене батьківство» та «Готуємось до школи» у Центрах для батьків
- За період проекту на базі Центрів для батьків було проведено 9 семінарів за поширення досвіду проекту, а саме – організації та підтримки діяльності Центрів для батьків у ромських громадах
- 74 учасники – представники ромських громадських організацій, закладів освіти (дошкільні навчальні заклади, загальноосвітні школи) взяли участь у семінарах з поширення досвіду проекту
- 155 педагогів дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів ознайомились з особливостями роботи з ромським дітьми та батьками
- Навчальний курс для педагогів «Освіта для соціальної справедливості» включено у план роботи 6-х вищих педагогічних навчальних закладів
- До викладання навчального курсу «Освіта для соціальної справедливості» підготовлено 12 викладачів, курс прослухало 613 слухачів.

Веб-сайт проекту: <http://www.roma.ussf.kiev.ua>.

II. ПРОГРАМА «ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА»

Всеукраїнський фонд «Крок за кроком» визнає основне право всіх дітей, включаючи дітей з особливими потребами та їхніх батьків, на рівний доступ до якісної освіти в інклюзивному освітньому середовищі. Програма «Інклюзивна освіта» спрямована на розробку ефективної моделі інклюзивної освіти, яка б забезпечувала успішне навчання дітей з особливими потребами в умовах навчального закладу за належної підтримки інших спеціалістів і батьків.

Для досягнення мети використовуються наступні стратегії:

- тренінги для керівників і педагогів інклюзивних навчальних закладів (вихователів дошкільних навчальних закладів і вчителів початкових класів, що впроваджують інклюзивну практику);
- наставницька підтримка спрямована на вирішення конкретних проблем чи питань, пов'язаних з реалізацією моделі інклюзивної освіти;
- тренінги для викладачів вищих педагогічних закладів освіти з питань інклюзивної освіти, включаючи питання організації навчально-виховного процесу, розвитку партнерства з недержавними організаціями для надання широкого спектру послуг дітям з особливими освітніми потребами;
- тренінги для керівників освітніх закладів з питань створення інклюзивного освітнього середовища в умовах загальноосвітнього закладу, пошуку ресурсів для забезпечення спеціальних потреб дитини;
- розробка, видання методичних та інформаційних матеріалів, які базуються на потребах та інтересах дітей з особливими потребами та їхніх сімей;
- розробка та проведення досліджень;
- розвиток партнерства з іншими організаціями, які працюють у соціальній і медичній галузях щодо задоволення потреб дітей з особливими потребами;

- розвиток мережі держаних і недержаних організацій, які займаються питаннями дітей з особливими потребами.

Із метою досягнення цієї мети та стратегій ВФ «Крок за кроком» ініціює проекти, спрямовані на розвиток і поширення кращих педагогічних практик, формування громадської думки, лобіювання існуючого законодавства в напрямі інклюзивної освіти.

ПРОЕКТИ В 2015 РОЦІ

Проект «Інклюзивна освіта: крок за кроком»

Тривалість: 2013 – 2015 рр.

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА: КРОК ЗА КРОКОМ

Фінансова підтримка: Агенство США з міжнародного розвитку (USAID).

Інклюзивна освіта, або створення умов для навчання дітей з особливими освітніми потребами в системі загальної освіти, є не лише проявом громадян демократичності українського суспільства, яке має забезпечувати права своїх, а й міжнародним зобов'язанням країни, пов'язаним з ратифікацією Україною Конвенції ООН «Про права інвалідів¹». У Статті 24 «Освіта» цієї Конвенції зазначено, що держави-учасниці Конвенції мають впроваджувати інклюзивну освіту на всіх рівнях системи освіти.

Останнім часом чимало змін здійснено на цьому шляху як на рівні законодавства, так і на рівні практики: внесені зміни до основних Законів України щодо розвитку і впровадження інклюзивної освіти; створені умови для навчання дітей і молоді з особливими освітніми потребами на базі багатьох дошкільних, загальноосвітніх і

¹ Автори змушені користуватися офіційним перекладом Конвенції, проте, зазначають його помилковість – англійською мовою назва Конвенції є такою: Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD), що перекладається, як Конвенція про права осіб з інвалідністю.

вищих навчальних закладів, здійснюється підготовка педагогів до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища тощо. Водночас, багато викликів все ще постає на цьому шляху: брак ресурсів, досвіду, розуміння основних переваг цієї нової філософії освіти.

Саме на вирішення основних викликів, пов'язаних із забезпеченням одного з основних прав кожної людини – права на освіту, був створений проект «Інклюзивна освіта: крок за кроком», який впроваджувався впродовж 2013 – 2015 років Всеукраїнським фондом «Крок за кроком» за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку - USAID.

Загальною метою проекту було поліпшення умов отримання освіти для дітей з особливими освітніми потребами дошкільного і молодшого шкільного віку шляхом створення Інклюзивних ресурсних центрів, створених для забезпечення комплексної підтримки батькам дітей з особливими потребами та педагогам, які працюють з цими дітьми.

Завданнями проекту наступні:

- Покращити рівень підтримки дітей з особливими потребами в умовах загальної дошкільної та початкової освіти;
- Підвищити рівень компетентності батьків дітей з особливими потребами;
- Посилити спроможності педагогів, які працюють з дітьми з особливими потребами в умовах інклюзивного навчального середовища;
- Посилити спроможності викладачів системи післядипломної педагогічної освіти у наданні професійної підтримки педагогам;
- Підвищити рівень компетентності місцевих управлінь освіти щодо інклюзивної освіти.

Інклюзивні ресурсні центри (ІРЦ) були створені на базі психолого-медико-педагогічних консультацій у містах Вінниця, Київ, Рівне, Черкаси, а також на базі Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені

Бориса Грінченка. Створені ІРЦ надають методичну, інформаційну, консультаційну підтримку батькам дітей з особливими потребами та педагогам, які працюють з цими дітьми, а також обстоюють права цих дітей та їхніх батьків.

У своїй діяльності Інклюзивні ресурсні центри керувались спільними цінностями та переконаннями, а саме:

- Усі діти можуть навчатися різними способами та у різному темпі.
- Усі діти мають індивідуальні здібності та потреби.
- Отримання якісної освіти усіма дітьми – це право кожної дитини, а обов'язок держави – забезпечити усі необхідні умови для реалізації цього права.
- Діти з особливими освітніми потребами, у тому числі й діти з інвалідністю, можуть потребувати у процесі навчання додаткових послуг у сфері охорони здоров'я, соціального захисту тощо, які максимально мають бути наближені до дитини, тобто надаватися на базі навчального закладу.
- Усі громадяни хочуть відчувати, що вони є частиною суспільства і що їх цінують і з повагою ставляться до їхніх відмінностей.

Модель Інклюзивних ресурсних центрів (ІРЦ) була розроблена на основі міжнародного досвіду та адаптована до українського контексту. Основною метою діяльності ІРЦ є надання підтримки батькам дітей з особливими потребами, а також поширення інклюзивних освітніх практик шляхом обміну інформацією та знаннями.

Інклюзивні ресурсні центри здійснювали наступні функції:

- **Навігаційна.** ІРЦ надають підтримку батькам дітей з особливими потребами у визначенні та отриманні доступу до існуючих послуг для забезпечення соціальних, емоційних та освітніх потреб своїх дітей.
- **Інформаційна.** ІРЦ надають інформаційні ресурси батькам, педагогам та іншим надавачам послуг.

- **Відстоювання прав.** ІРЦ забезпечує відстоювання прав дітей на освіту на двох рівнях: 1) індивідуальний рівень, та 2) системний рівень. На індивідуальному рівні ІРЦ працює з батьками та іншими надавачами послуг, щоб забезпечити доступ до якісної освіти для дітей з особливими потребами. На системному рівні ІРЦ працює через інформування різних ключових осіб щодо потреби надання додаткової підтримки для забезпечення якісного навчання дітей з особливими потребами.

-

Діяльність інклюзивних ресурсних центрів була спрямована на:

- **Оцінювання дітей з особливими потребами** на основі інноваційних підходів, що базуються на соціальній моделі розуміння інвалідності для визначення сильних сторін дітей і подальшого планування. Таке оцінювання – інклюзивне оцінювання - базується на командному підході, при якому педагоги, фахівці та батьки можуть спостерігати за поведінкою та спроможностями дитини, розробляти індивідуальні навчальні плани (ІНП) та відслідковувати прогрес розвитку дитини.
- **Надання інформації батькам** щодо переваг інклюзивної освіти для їхніх дітей та підтримка їх як перших вчителів та захисників прав своїх дітей.
- **Співпраця з іншими партнерськими організаціями**, у тому числі й організаціями людей з інвалідністю, які забезпечують послуги дітям з особливими потребами. Встановлення ефективної співпраці з державними адміністраціями для розроблення освітньої політики, що відповідає основним принципам Конвенції ООН про права інвалідів.

- **Навчання** персоналу ІРЦ, вихователів та вчителів початкових класів, котрі працюють в інклюзивному навчальному середовищі, фахівців ПМПК, викладачів системи післядипломної педагогічної освіти з питань інклюзивної освіти, а саме: оцінювання, диференційоване викладання, здійснення модифікацій та адаптацій, спільне викладання, партнерство із сім'ями тощо.

- **Співпраця з обласними Інститутами післядипломної педагогічної освіти (ІППО)**, що забезпечить навчання, надання консультацій та наставницької підтримки педагогам та іншим фахівцям, котрі працюють в інклюзивному навчальному середовищі.

Проект впроваджувався поетапно:

Підготовчий етап був спрямований на виконання підготовчої роботи, необхідної для забезпечення ефективного реалізації проекту. Цей етап включав наступні види діяльності: (1) вибір консультантів/тренерів/координаторів; (2) вибір п'яти Інклюзивних ресурсних центрів; (3) створення списку публікацій та інструментів моніторингу; (4) підготовка проведення Круглого столу для всіх учасників проекту; (5) визначення необхідного обладнання та освітніх матеріалів для ІРЦ; (6) підготовка Вступного тренінгу (на національному та обласному рівнях); (7) підготовка до тренінгу для викладачів ІППО (на національному та обласному рівнях).

Навчальний етап включав тренінгову діяльність, а також діяльність на базі ІРЦ, зокрема: (1) проведення Круглого столу для всіх учасників проекту; (2)

проведення Вступного тренінгу (на національному та обласному рівнях); (3) проведення тренінгу для викладачів ІППО (на національному та обласному рівнях); (4) розроблення тренінгу для недержавних організацій (НДО); (5) проведення діяльності на базі ІРЦ; (6) виконання адміністративних та інших завдань, пов'язаних з реалізацією проекту; (7) підготовка публікацій.

Етап реалізації завдань інклюзивних ресурсних центрів був спрямований на продовження тренінгової та іншої діяльності, пов'язаної з реалізацією проекту, а також на підготовку публікацій в рамках проекту. Він включає наступні види діяльності: (1) проведення тренінгу для НДО; (2) проведення діяльності на базі ІРЦ; (3) моніторинг та оцінку результатів проекту; (4) розроблення та друк публікацій; (5) підготовку до заключного Круглого столу для всіх учасників проекту.

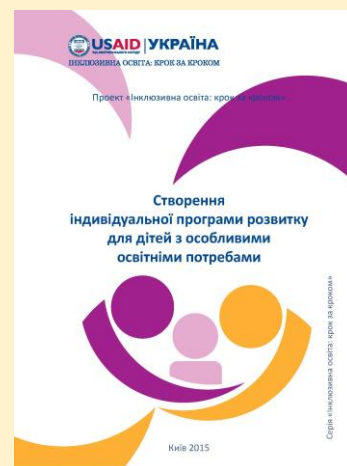
Завершальний етап проекту включав наступні види діяльності: (1) проведення заключного Круглого столу для всіх учасників проекту; (2) друк публікацій і підготовку заключного звіту за проектом; (3) проведення завершальних робочих зустрічей з консультантами/координаторами та аналіз кінцевих даних з моніторингу та оцінки результатів проекту.

Результати проекту:

- Організована діяльність п'яти ІРЦ у чотирьох областях України, які було забезпечено необхідним обладнанням і методичними матеріалами;
- Розроблено і видано публікації:

Посібники:

- Інклюзивний ресурсний центр: досвід проекту
- Підтримай себе - підтримай дитину: путівник для батьків дітей з особливими потребами
- Права людини: знати, щоб захищати. Що потрібно знати про захист прав дітей з інвалідністю
- Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами
- Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі
- Універсальний дизайн в освіті
- Спільне викладання в інклюзивному класі

Брошури:

- Міжнародні документи в сфері інклюзивної освіти
- Спільне викладання в інклюзивному класі
- Що таке розлади аутистичного спектру
- Діти із Синдромом Дауна
- Дитина з синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю
- Індивідуальна програма розвитку

- Проведено 18 навчально-практичних тренінги, серед них три на національному рівні і 15 тренінгів на обласному рівнях;
- 312 батьків дітей з особливими потребами взяли участь у тренінгах та отримали знання, навички та ресурси, необхідні для забезпечення їхнім дітям якісної освіти разом з іншими дітьми;

- 650 педагогів (у тому вчителі, керівники навчальних закладів, фахівці спеціальної освіти, представників ПМПК, і викладачів ІППО) взяли участь у тренінгах та отримують відповідні знання і навички для забезпечення професійної підтримки вчителям, котрі працюють в інклюзивному навчальному середовищі;

- Надано понад 600 консультацій батькам, педагогам, представникам громадських організацій з питань запровадження, розвитку та підтримки інклюзивної практики;
- Інклюзивними ресурсними центрами розроблено інформаційні матеріали для батьків, педагогів, представників державних служб.
- Покращення спроможності 34 дошкільних навчальних закладів, 46 загальноосвітніх шкіл (початкова ланка) для кращого забезпечення освітніх та інших потреб дітей з порушеннями розвитку;
- Створено п'ять Дорадчих комітетів при інклюзивних ресурсних центрах, які надають підтримку діяльності Центрів на основі партнерської взаємодії різних структур на міжгалузевому рівні;
- Досягнуто кращої співпраці між освітніми державними структурами, батьківськими організаціями та іншими недержавними організаціями щодо забезпечення кращої освіти для дітей з особливими потребами та надання додаткової підтримки.

Створення та подальший розвиток мережі інклюзивних ресурсних центрів, як одного з основних джерел надання додаткової підтримки дітям з особливими освітніми потребами та їхнім сім'ям, є сьогодні важливим напрямом реформування системи освіти означеної категорії дітей.

Розвиваємо інклюзивну школу разом: партнерство загальноосвітнього та спеціального закладів

Тривалість: 2012 – 2015 рр.

Фінансова підтримка: Фонд «Інститут відкритого суспільства» (Лондон).

Забезпечення рівного доступу до освіти для усіх дітей, в тому числі й для дітей з інвалідністю та дітей з особливими потребами у навчанні, є одним з основних завдань та необхідною умовою розвитку для будь-якого демократичного суспільства.

В Україні, як і у більшості пострадянських країн, більшість дітей з особливими освітніми потребами навчаються у спеціальних навчальних закладах, де працюють висококваліфіковані фахівці, створена відповідна матеріально-технічна база. Водночас, все більше батьків дітей з особливими потребами вибирають інклюзивні навчальні заклади, прагнучі, щоб їхні діти навчалися за місцем проживання разом із своїми однолітками. Проте, інклюзивна освіта залишається все ще новим явищем, як для педагогів, так і для батьків, а тому викликає більше занепокоєнь та заперечень, аніж сприяння та підтримки. Це відбувається з цілого ряду причин: неготовність педагогів загальноосвітніх і дошкільних навчальних закладів працювати з дітьми з особливими потребами та їх батьками, недосконале законодавство, брак фінансування тощо.

Метою проекту «Розвиваємо інклюзивну школу разом» є розроблення умов для навчання дітей з особливими освітніми потребами на базі загальноосвітніх і дошкільних навчальних закладів шляхом розвитку партнерства цих закладів із спеціальними навчальними закладами.

Цілі проекту:

1. Розвинути професійні компетенції педагогів загальноосвітніх і спеціальних навчальних закладів щодо розвитку інклюзивного навчального середовища шляхом проведення серії тренінгів і надання наставницької підтримки.
2. Розвиток інклюзивної моделі навчання на базі дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів на основі трансформаційного підходу шляхом проведення серії тренінгів для координаційних команд, використання «Індексу інклюзії» та надання міні-грантів за результатами розвитку трансформаційних планів.
3. Розроблення рекомендацій для Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України щодо використання ресурсів спеціальних навчальних закладів у розвитку інклюзивної моделі освіти.
4. Поширення результатів проекту через видання посібника для директорів шкіл і посібника для викладачів вищих педагогічних навчальних закладів з питань впровадження курсу «Співпраця інклюзивних і спеціальних навчальних закладів».

Партнери:

- Міністерство освіти і науки України.
- Інститут спеціальної педагогіки НАПН України.
- Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України.
- Науково-методичний центр інклюзивної освіти Київського університету ім.Б.Грінченка.
- Обласні Інститути післядипломної педагогічної освіти.
- Обласні управління освіти.
- Національна асамблея інвалідів України.

- Канадсько-український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими освітніми потребами в Україні».

Проект «Створюємо інклюзивну школу разом: співпраця між інклюзивними та спеціальними навчальними закладами» був спрямований на створення моделей партнерства між інклюзивними та спеціальними навчальними закладами (на рівні дошкільної та початкової освіти). Необхідність такого партнерства зумовлена, з одного боку,

браком професійної підготовки педагогів інклюзивних класів працювати з дітьми з особливими потребами та браком додаткових (спеціальних) послуг, які мають надаватися цим дітям в залежності від виду тих чи інших порушень розвитку, а з іншого боку, існуючою тенденцією до скорочення кількості спеціальних навчальних закладів, що простежується, як в Україні, так і у всьому світі.

У процесі планування проекту очіувалося, що залучення спеціальних (корекційних) педагогів до роботи в умовах інклюзивного класу, спонукатиме їх до розвитку нових компетенцій, пов'язаних з особливостями навчального процесу в інклюзивному класі, а саме: створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами, практика спільного викладання, практика реагування на втручання тощо, що також сприятиме розвитку інклюзивної освіти в цілому.

До проекту було залучено дев'ять команд закладів освіти з п'яти областей. Критерії для відбору навчальних закладів були такі:

- Використання особистісно-орієнтованих практик викладання в інклюзивних навчальних закладах, бажання працівників цих навчальних закладів співпрацювати зі педагогами спеціальних навчальних закладів;
- Наявність спеціальних навчальних закладів, бажання та готовність педагогічного персоналу до співпраці;
- Співпраця навчальних закладів освіти з обласними інститутами післядипломної педагогічної освіти, психолого-медико-педагогічними консультаціями;
- Участь навчальних закладів в інших програмах/проектах ВФ «Крок за кроком» (програма «Школа як осередок розвитку громади», проект «Індекс інклюзії» тощо).

В рамках проекту було проведено навчання шкільних команд, які склалися з представників інклюзивних і спеціальних навчальних закладів, обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, місцевих управлінь освіти та представників громадських організацій.

Навчання здійснювалось тренерами Всеукраїнського фонду «Крок за кроком» за такими питаннями, як особливості впровадження освітнього процесу в умовах інклюзії (створення індивідуальних програм розвитку, спільне викладання, робота в команді, співпраця з батьками), обстоювання права дітей на якісну освіту (практика

адвокатства), використання практики наставництва та матеріалів Індексу інклюзії.

За результатами навчання було створено п'ять моделей співпраці між інклюзивними та спеціальними навчальними закладами. Використання матеріалів Індексу інклюзії дало можливість створення та впровадження планів інклюзивного розвитку навчальних закладів за результатами самооцінювання діяльності навчальних закладів, що здійснювалось за участю усіх учасників освітнього процесу.

Результати:

- Створено 9 моделей інклюзивної освіти на базі дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів із забезпеченням спеціальної підтримки дітям з особливими освітніми потребами та їх батькам.
- Розроблено та підтримано впровадження 9 трансформаційних планів за результатами використання Індексу інклюзії.
- Розроблено навчальні матеріали для педагогів «Співпраця інклюзивних і спеціальних навчальних закладів» для керівників і викладачів Інститутів післядипломної педагогічної освіти.
- Розроблено рекомендації щодо механізмів залучення ресурсів спеціальних навчальних закладів у процесі розвитку інклюзивної освіти.
- У рамках проекту до навчальної програми залучено 54 педагоги закладів освіти, 8 викладачів Інститутів післядипломної педагогічної освіти, 6 перстеників управлінь освітою, 7 громадських організацій, які представляють інтереси дітей з особливими потребами.

Веб-сторінка проекту: <http://www.ussf.kiev.ua/activeproject/5/>.

Проект «Розвиток інклюзивної освіти шляхом використання Індексу інклюзії в Україні, Азербайджані, Таджикистані та Монголії»

Тривалість: січень 2014 року – грудень 2015 року

Фінансова підтримка: Програма «Раннє дитинство» Інституту Відкритого Суспільства.

Мета проекту: сприяти розвитку інклюзивної освіти в Україні, Азербайджані, Таджикистані та Монголії шляхом використання Індексу інклюзії.

Мета проекту була досягнута через реалізацію наступних цілей:

- Підвищено рівень компетентності учасників навчального процесу у 24 навчальних закладах у чотирьох країнах – учасницях проекту щодо інклюзивної освіти шляхом використання Індексу інклюзії як механізму для здійснення само оцінювання та планування на основі підходу, що передбачає участь усіх учасників навчального процесу.
- Розвинуто спроможності 24 команд навчальних закладів у розробці Планів інклюзивного розвитку.
- Запроваджено зміни у культурі, практиці та політиці на рівні навчального закладу як результат реалізації планів інклюзивного розвитку у 24 навчальних закладах чотирьох країнах – учасницях проекту.
- Поширено кращі практики реалізації планів інклюзивного розвитку серед національної та міжнародної професійної спільноти.

Завдання проекту:

- Провести навчання національних команд з питань використання Індексу інклюзії, забезпечення життєздатності, моніторингу та оцінки.
- Розробити 24 плани інклюзивного розвитку на основі результатів само оцінювання діяльності начальних закладів відповідно до Індексу інклюзії.
- Розробити кейс-стаді, що описують кращі практики змін на рівні навчальних закладів як результату впровадження планів інклюзивного розвитку.
- Поширити результати проекту у країнах – учасницях проекту та серед міжнародної професійної спільноти.

Довгострокові цілі проекту:

- Розвиток нової культури планування діяльності навчальних закладів на основі інклюзивних цінностей та практики само оцінювання.
- Забезпечити подальше розуміння інклюзії як процесу визначення бар'єрів у навчанні для УСІХ дітей, у тому числі й для дітей з особливими потребами, дітей – представників національних меншин, соціально вразливих груп тощо, а також визначення можливостей на місцевому рівні щодо усунення цих бар'єрів.
- Сприяти подальшому розвитку інклюзивної освіти у країнах на рівні культури, практики та освітньої політики.

Веб-сторінка проекту: <http://www.ussf.kiev.ua/activeproject/2/>.

III. ПРОГРАМА «ШКОЛА ЯК ОСЕРЕДОК РОЗВИТКУ ГРОМАДИ»

Мета програми – розвиток якісно нового партнерства між школами та громадами, яке сприяє розвитку місцевих громад та демократизації школи. Таке партнерство передбачає зміни у розробці бачення та місії школи як громадсько-активної школи, де члени громади залучені до процесу управління школою та процесів прийняття рішень, що стосуються розвитку громад під час оцінювання потреб у громаді та розробці проектів, спрямованих на вирішення місцевих потреб та мобілізацію місцевих ресурсів.

Реалізація мети програми забезпечує розвиток громад, чії ресурси і структури покликані служити інтересам кожного члена громади, де є:

- спільні переконання освітян, підприємців, громадських лідерів, інших громадян щодо освіти як процесу, що відбувається впродовж усього життя і повинен бути доступний для кожного;
- переконання щодо виходу освіти із своєї традиційної ролі та бачення її доступності впродовж семи днів на тиждень, участі в управлінні школою інших членів громади, доступності шкільних ресурсів для всіх членів громади;
- спільний голос у визначенні потреб і ресурсів громади, залученні бізнес-структур, підприємців до співпраці;
- можливість для батьків бути залученими до процесу прийняття рішень щодо якості освіти для їхніх дітей та участі у житті школи;
- бажання бути інноваційними, гнучкими і творчими у визначенні нового бачення розвитку школи та освіти;
- визнання ролі всіх членів громади в освіті та розвитку громади, покращенні життя для кожного члена громади.

Проект «Розвиток громадсько-активних шкіл в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади»»

Тривалість: січень 2014р. – грудень 2016р.

Фінансова підтримка: Фонд Чарльза Стюарта Мотта

Мета проекту: подальший розвиток і забезпечення життєздатності Програми «Школа як осередок розвитку громади» шляхом об'єднання ресурсів із програмами розвитку освіти на місцевому рівні як ключовий елемент розвитку місцевих громад.

Проект спрямований на досягнення **двох головних цілей**, які були визначені в результаті аналізу попередніх проектів в рамках програми «Школа як осередок розвитку громади», що були реалізовані протягом останніх десяти років, а також з урахуванням сучасних змін у напрямі децентралізації управління, а саме:

- Ціль I (*всеукраїнський рівень*): Якісне вдосконалення Програми «Школа як осередок розвитку громади»
- Ціль II (*обласний рівень*): Забезпечення життєздатності Програми «Школа як осередок розвитку громади» шляхом об'єднання ресурсів із програмами розвитку освіти на місцевому рівні.

Заходи:

1. Підтримка он-лайн бази даних ГАШ на постійній основі – www.gash.ussf.kiev.ua.
2. Вдосконалення рівня знань і навичок колективів громадсько-активних шкіл і працівників місцевих органів влади з питань стратегічного планування і розроблення місцевих програм розвитку ГАШ.

3. Надання підтримки/стимулювання ініціатив, які пропонують громадсько-активні школи на місцях.
4. Напрацювання рекомендацій для регіональних програм розвитку освіти.
5. Поширення досвіду проекту.

Результати:

1. Застосування різних форм підготовки на базі обласних ІППО:

- Різні форми тренінгів/семінарів, що проводилися силами тренерської команди Всеукраїнського фонду «Крок за кроком» на регіональному рівні спільно з обласними ІППО та місцевими органами управління освіти.
- На базі громадсько-активних шкіл було організовано семінари/тренінги, навчально-практичні заняття і майстер-класи для розповсюдження існуючого досвіду.
- Запроваджено навчальний курс для директорів шкіл і вчителів в обласних ІППО: курс із питань організації та розбудови громадсько-активної школи включено до навчальних планів ІППО як курс для керівників шкіл, їхніх заступників і педагогів.
- Модуль з організації та розбудови ГАШ включено до магістерської програми для директорів шкіл у Київському університеті ім. Бориса Грінченка.
- На базі обласних ІППО надаються індивідуальні і групові консультації щодо організації діяльності ГАШ.

2. Розроблення і поширення навчальних матеріалів:

- Інформація і рекламні матеріали про роботу громадсько-активних шкіл розповсюджуються через веб-сайти обласних ІППО.
- Створений в межах проекту відеофільм «Школа для громади, громада для школи» розміщено на веб-сайті проекту, внесено до он-лайнової бази даних

ГАШ. Фільм регулярно демонструється під час навчально-практичних семінарів та інших заходів Всеукраїнського фонду «Крок за кроком». Він покликаний знайомити різні верстви суспільства з концепцією громадсько-активної школи й просувати ідеї громадсько-орієнтованої освіти в Україні та поза її межами; сприяти зміні ставлень до таких питань як навчання впродовж усього життя, участь у суспільному житті, надання послуг членам громади тощо серед усіх суб'єктів освітнього процесу в Україні й за кордоном; а також висвітлювати діяльність Всеукраїнського фонду «Крок за кроком» щодо підтримки руху ГАШ в Україні та на міжнародному рівні.

- Підготовлено серію науково-методичних матеріалів «Стандарти громадсько-активної школи» для ознайомлення широкої освітньої аудиторії зі Стандартами якості ГАШ. У посібнику представлено передовий досвід навчальних закладів України, які працюють за цією моделлю, і наведено зразки планів розвитку, складених за підсумками попередньої виконаної самооцінки. Крім того, посібник містить аналіз практичних ситуацій та історії успіху. Науково-методична серія складається з 9 публікацій, кожна з яких присвячена певному Стандарту: «Лідерство», «Партнерство», «Навчання впродовж усього життя», «Залучення батьків», «Волонтерство», «Послуги», «Соціальна інклюзія», «Розвиток громади» та «Шкільна культура».

3. Створено національний й міжнародний майданчик для обміну кращим досвідом в формі он-лайнової бази даних ГАШ – www.gash.ussf.kiev.ua. Ця база даних забезпечує швидкий доступ до наявних ресурсів з організації й розбудови ГАШ в Україні й поза її межами. Вона уможлиблює систематизацію й обмін інформацією, документами, а також слугує засобом координації й надання інформаційної підтримки у спільних починаннях громадсько-

активних шкіл та інших організацій, які працюють у галузі громадсько-орієнтованої освіти. База відкрита для всіх, хто цікавиться питаннями просування громадсько-орієнтованої освіти, політикою в галузі розвитку місцевих спільнот і діяльністю ГАШ в Україні й за кордоном;

4. Міжнародні стандарти ГАШ затверджено Міністерством освіти і науки України.
5. Підписано 15 меморандумів про реалізацію проектів на рівні районів та областей.
6. Відібрано по два/три райони у трьох областях (Київська, Полтавська, Рівненська) для пілотного впровадження місцевих ініціатив із розроблення місцевих програм, які будуть втілюватися на основі спільного фінансування, наданого в тому числі з бюджетів місцевих адміністрацій.
7. Створено чотири ініціативні групи (одна на всеукраїнському рівні, три - на рівні областей) для здійснення моніторингу проекту і напрацювання рекомендацій для місцевих програм.
8. Підвищено професійний розвиток учасників місцевих команд, у тому числі представників 12 громадсько-активних шкіл – учасників проекту, членів громади, працівників місцевих органів влади, в галузі управління проектами, стратегічного планування і впровадження Міжнародних стандартів ГАШ.

9. Розроблено і видано буклет проекту.

10. Спільно з Міжнародним центром удосконалення якості діяльності громадсько-активних шкіл проведено національний навчально-практичний тренінг за темою «Міжнародні стандарти громадсько-активних шкіл у контексті сучасних змін», в якому взяли участь 35 осіб – представники обласних інститутів післядипломної педагогічної та управлінь/відділів освіти, які активно

розвивають філософію громадсько-активних шкіл (ГАШ) в областях.

11. Проведено 6 круглих столів з метою презентації результатів за програмою «Розвиток громад в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади» на базі навчальних закладів – учасників проекту.
12. Розроблено та реалізовано 12 проектів на реалізацію плану трансформації ГАШ ([ознайомитися з проектами](#)).
13. Проведено робочу зустріч «Проміжні результати виконання проектів на реалізацію плану трансформації ГАШ» учасників проекту.

Веб-сторінка проекту: <http://www.ussf.kiev.ua/activeproject/4/>.

Веб-сайт проекту: www.gash.ussf.kiev.ua.

Проект «Міжнародні стандарти якості діяльності громадсько-активної школи: посилення національного впливу»

Тривалість: липень 2013 – червень 2015

Фінансова підтримка: Фонд Чарльза Стюарта Мотта

Мета проекту: поширення практик і підходів діяльності громадсько-активної школи шляхом представлення міжнародних стандартів якості діяльності ГАШ новозалученим школам та організаціям на національному та ан міжнародному рівнях, а також забезпеченні консультаційної підтримки та послуг експертів із питань створення та розвитку ГАШ.

Проект реалізується Всеукраїнським фондом «Крок за кроком» у партнерстві з:

- Міжнародною асоціацією «Інтерактивні відкриті школи» (Боснія та Герцеговина)
- Міжнародним центром якості діяльності громадсько-активних шкіл (Великобританія)
- Красноярською регіональною молодіжною громадською організацією Центр «Співробітництво на місцевому рівні» (Росія)
- Освітньою програмою «Крок за кроком» (Молдова)
- Асоціацією організаційного розвитку консультантів (Чеська Республіка)
- Центром громадських діалогів та ініціатив (Вірменія)
- НУО «Навчання впродовж усього життя» (Казахстан)
- Монгольським Освітнім Альянсом (Монголія)
- Федерацією освітніх ініціатив (Польща)

Мета проекту була досягнута через реалізацію наступних цілей:

1. Розроблено допоміжні матеріали та інструменти, які зможуть використовувати громадські організації, школи та фахівці в просуванні громадсько-активних шкіл і міжнародних стандартів якості діяльності ГАШ.
2. Проведено дослідження щодо впливу діяльності громадсько-активних шкіл на подолання навчальних бар'єрів учнів (на основі міжнародних стандартів якості діяльності громадсько-активних шкіл).

3. Поширено міжнародні стандарти якості діяльності громадсько-активних шкіл, програм та інструментів на інші зацікавлені навчальні заклади та громадські організації.

Якісні результати:

- Розроблено пакет методичних матеріалів англійською й російською мовами на допомогу школам стосовно вирішення актуальних проблем, що виникають поза межами навчального процесу. Методичні матеріали складаються з чітких рекомендацій для шкіл, НУО й фахівців щодо подолання цих проблем.
- Регулярне оновлення вікі-сторінок з питань діяльності громадсько-активної школи, створених силами основної команди (в тому числі російською мовою).
- Розроблено й надруковано допоміжні матеріали для просування концепції громадсько-активної школи та шляхів її розвитку.
- Сформульовано методологічні засади для проведення дослідження в усіх країнах-партнерах.
- Розширено мережу громадсько-активних шкіл, які працюють над питаннями вдосконалення якості, за рахунок долучення нових шкіл.
- Силами партнерських НУО проведено медіа-кампанію з нагоди святкування Дня громадсько-активної школи в місцевих ЗМІ та через власні веб-сайти.
- Налагоджено контакти між громадсько-активними школами, виходячи зі спільних інтересів чи викликів.

- Регулярне оновлення веб-сайту www.csstandards.org та наповнення його інформацією про проект і заходи стосовно розвитку ГАШ.
- Покращення рівня знань і навичок партнерів, що дає змогу активно впроваджувати концепцію ГАШ в практику навчальних закладів і сприяти їх подальшому просуванню в цьому напрямі.

Кількісні результати:

- Проведено три міжнародні навчально-практичні семінари стосовно викликів, які постають перед громадсько-активними школами.
- Результати дослідження оприлюднено в заключному звіті англійською і російською мовами.
- Упродовж проекту партнерами проведено серію з 33 міжнародних вебінарів англійською та російською мовами з питань розвитку діяльності громадсько-активної школи.
- Міжнародні стандарти як інструмент проведення самооцінки й підвищення якості роботи ГАШ запроваджено в одній новій країні.
- Щонайменше 5 шкіл у кожній країні-партнері налагодили міжнародні контакти.
- Проведено два міжнародні свята на міжнародному рівні з нагоди Дня громадсько-активної школи (1 березня).
- Видано 4 електронних бюлетенів.

Члени правління Всеукраїнського фонду «Крок за кроком» у 2015 році

Надія Бібік, Голова Правління

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, головний науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України

В`ячеслав Засенко

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Інституту спеціальної педагогіки НАПН України

Сергій Кур`янов

Президент благодійного фонду «Даун синдром»

Костянтин Парашин

Виконавчий директор видавництва «Плеяди»

Ярослав Грибальський

Голова Львівської обласної організації «Фонд реабілітації інвалідів»

Юрій Рибачук

Радник з питань комунікації Конституційної комісії ВР України

Наталія Софій

Директор Всеукраїнського фонду «Крок за кроком»

Наглядова Рада Всеукраїнського фонду «Крок за кроком»

Лідія Даниленко

Професор кафедри парламентаризму та політичного менеджменту Національної академії державного управління при Президентові України

Роман Шиян

Директор Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Михайло Войцехівський

Директор Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка

Співробітники Всеукраїнського фонду «Крок за кроком» у 2014 році

Наталія Софій – директор

Олена Примостка – фінансовий менеджер

Юлія Найда – програмний директор

Марина Ворон – координатор проектів

Ольга Гринько – бухгалтер

Вероніка Громова – асистент проектів

Партнери Всеукраїнського фонду «Крок за кроком»

Канадський центр вивчення питань інвалідності - www.disabilitystudies.ca

Університет Гранта МакЮена - www.macewan.ca

Міжнародна Асоціація «Крок за кроком» – www.issa.nl

Красноярська регіональна громадська організація «Співробітництво на місцевому рівні» (Росія) – www.kccp.krsk.ru

Міністерство освіти і науки України – www.mon.gov.ua

Національна Асамблея інвалідів України - www.naiu.org.ua

Громадська організація «Перші кроки» (м. Львів) – dialog@dialog.lviv.ua

Інституту спеціальної педагогіки НАПН України - www.ispukr.org.ua

Київський університет імені Бориса Грінченка - www.kmpu.edu.ua

Організація «КонтінЮ» (Великобританія) - www.continyou.org.uk

Освітня Програма «Крок за кроком» (Молдова) - www.pascupas.md

Центр Освітніх Діалогів та Ініціатив (Вірменія) - www.ccdi.am

Міжнародна асоціація «Інтерактивні відкриті школи» (Боснія та Герцеговина) -
www.ioskole.net

Асоціація консультативних організацій (Чехія) - www.skoro.ic.cz

Громадська організація «Навчання впродовж усього життя» (Казахстан) -
www.rural.kz

Монгольський Освітній Альянс (Монголія) - www.mongoeducation.mn

Федерація Освітніх Ініціатив (Польща) - www.fio.org.pl

Наші донори у 2015 році

Агенція з міжнародного розвитку США (USAID)

Міжнародна асоціація «Крок за кроком» – www.issa.nl

Міжнародний фонд «Відродження» – www.irf.ua

Фонд Чарльза Стюарта Мотта – www.mott.org

Інститут Відкритого Суспільства – www.opensocietyfoundations.org

Додаток 1. Фінансовий звіт

